

4. Колодько Т.М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Тетяна Миколаївна Колодько / Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2005. – 20 с.

5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: "К.І.С.", 2004. – 112 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Харламова Лілія Степанівна – викладач кафедри іноземних мов Державної льотної академії України.

Коло наукових інтересів: формування соціокультурної компетентності майбутніх менеджерів міжнародних авіаційних перевезень у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

Вадим ЧИЧУК (Черкаси)

В статті визначено й охарактеризовано сучасні підходи до професійної підготовки вчителя початкових класів засобами інформаційно-комунікативними технологіями.

В статье определено и охарактеризовано современные подходы к профессиональной подготовке учителя начальных классов средствами информационно-коммуникативных технологий.

Ключові слова: підходи, мультимедійні технології, інформатизація, підготовка вчителя.

Інтеграція української вищої школи у європейський та світовий освітній простір можлива лише за умови реформування та модернізації підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах країни [1, с.15].

Метою роботи є визначення й характеристика сучасних методологічних підходів до професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікативними технологіями .

Сьогодні в Україні відбувається перегляд пріоритетів у системі професійної підготовки вчителя. Серед факторів, які зумовили необхідність такого перегляду, І. Костікова виокремлює дві групи чинників. Насамперед, процеси реформування системи освіти, які відбуваються зараз не тільки в Україні, але й у США та країнах Західної Європи, приводять до необхідності переосмислення ролі майбутнього вчителя в новому столітті. Другу групу чинників у галузі національної освіти складають соціально-педагогічні зміни, пов'язані з уведенням нових державних освітніх стандартів, переходом на новий зміст і структуру освіти [7, с.79].

Останнім часом усе більшого поширення набуває компетентнісний підхід. Особливість компетентнісного підходу полягає в тому, що, як зазначають вчені М. Жалдак, Ю. Рамський, М. Рафальська, зміст навчання формується на основі спрямованості навчального процесу на

досягнення результатів навчання – формування у студентів набору компетентностей, необхідних для повноцінного життя та професійної діяльності у сучасному інформаційному суспільстві [3, с.5].

Сьогодні професійна компетентність вчителя початкових класів в умовах особистісно-орієнтованого навчання – це не тільки володіння знаннями, вміннями та досвідом з предмету, але й вміння сформулювати внутрішню мотивацію пізнавальної діяльності, чітко, логічно і доступно викласти свої думки, під час уроку організовувати співробітництво, знайти шляхи оптимального спілкування, вміти розкрити творчий потенціал, розвивати мислення учнів молодшого шкільного віку [9, с.51].

У сучасному розумінні особистісно-орієнтований підхід у освіті – це визнання студента головною діючою фігурою всього освітнього процесу, створення таких умов, у яких він знаходився б не в ролі виконавця або спостерігача, а був би повноправним автором своєї “життєвої позиції”, відповідальним за власні вчинки [6]; особистісний підхід вимагає визнання як продукту суспільного розвитку, носія культури, унікальності, інтелектуальної, моральної свободи [7, с.80]. Розглядаючи індивідуалізацію такого підходу, Л. Петриченко наголошує на тому, щоб у системі освіти йти не від навчального предмета до дитини, а від дитини до навчального предмета [9, с.35].

Як зазначає Т. Тихонова, однією з форм реалізації особистісно-орієнтованого підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя початкових класів є заняття, на яких питання і завдання мають бути проблемними, творчими, носити особистісно-професійну орієнтацію. Крім глибоких професійних знань на рівні аналізу і узагальнення, викладач має володіти комунікативними і ораторськими вміннями, особистісно орієнтованими технологіями навчання, мати педагогічну спрямованість на особистісно-професійний розвиток студентів і професійний саморозвиток [13 с. 103-104].

О. Снігур, вивчаючи проблему формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи, зазначає: “діяльнісний підхід передбачає розгляд навчання студентів використанню засобів інформаційно-комунікативних технологій у професійній діяльності як процесу, що включає навчально-пізнавальну діяльність, у результаті якої для визначення можливих наслідків проводиться аналіз об’єктів і суб’єктів педагогічного процесу, їх відношень, структури, протиріч, розвитку” [9, с.127-128].

Надаючи великого значення діяльнісному підходу у становленні майбутніх учителів, Л. Гарбузенко вважає, що такий підхід дає можливість зрозуміти суть формування компетентності з позицій структури діяльності людини, виявити закономірності цього процесу,

зв'язок між теоретичною та практичною професійною підготовкою майбутнього педагога. Разом з тим, дослідниця зазначає: “Для повноцінності результатів освіти важливо не тільки знати, що і як робити, але й хотіти робити, знаходити нестандартні рішення, взаємодіяти й досягати консенсусу з іншими” [2, с.24].

З точки зору Л. Петриченко, діяльнісний підхід диктує такі важливі, принципи:

- принцип єдності свідомості та діяльності;
- принцип поетапного освоєння діяльності;
- принцип інтеріоризації-екстеріоризації [8, с.39-40].

Спираючись на діяльнісний підхід, ми залучали студентів до створення інформаційних професійно значущих продуктів, зокрема, з їх допомогою підготовлено посібник “Методика викладання курсу “Я і Україна. Природознавство” та сільськогосподарської праці: Навчально-методичний посібник у схемах, таблицях, рисунках” для студентів педагогічних факультетів ВНЗ та класоводів.

Ю. Клименюк вважає, що діяльнісний підхід передбачає наявність у майбутніх учителів початкової школи здатності до застосування професійних умінь у власній практичній діяльності; постійне вдосконалення набутих умінь і навичок з метою переходу на вищий рівень педагогічної майстерності [5, с.107]

Інформаційний підхід визначає, що інформація стає головним ресурсом науково-технічного й соціально-економічного розвитку, конструктивним фактором у процесі підготовки вчителя [7, с.81].

Швидкі темпи трансформації суспільства та науково-технічного прогресу сприяють тому, що підходи до підготовки вчителя початкових класів у сфері нових інформаційних технологій постійно змінюється. Все більш вираженою стає орієнтація не на опанування навичками користувача, а на підготовку до використання інформаційних технологій у професійній діяльності [12, с.86].

Деякі вчені (О. Снігур [11, с.82]., В. Імбер [4, с.85]) виділяють мотиваційний підхід, надаючи йому особливого значення. О. Шиман характеризує особистісно-мотиваційний підхід, який проявляється у ставленні майбутнього вчителя початкової школи до оволодіння новими інформаційними технологіями навчання, у готовності використовувати їх у своїй професійній діяльності [14, с.177].

В. Імбер вважає, що відповідно змістовому компоненту змістово-компетентнісний підхід до підготовки вчителя початкових класів передбачає набуття студентами достатніх знань у галузі застосування мультимедійних засобів навчання у початковій школі, тобто набуття компетентності та оволодіння змістом навчання, що відображається у таких завданнях:

- 1) набути знання роботи з програмою Microsoft PowerPoint;
- 2) оволодіти технологією створення навчальної мультимедійної презентації;
- 3) сформувати у студентів уміння використовувати МЗН у самостійній навчально-пізнавальній діяльності;
- 4) навчити студентів добирати мультимедійні продукти для початкової школи відповідно до поставлених навчальних цілей [4, с.98-99].

На нашу думку, доцільно застосовувати у підготовці майбутніх учителів початкових класів мультимедійний підхід, що спрямований на актуалізацію потреби студента в необхідності готовності до застосування мультимедійних засобів навчання у навчанні молодших школярів, на активізацію мотивів учня.

Дослідницький підхід у навчанні учнів початкових класів вимагає в першу чергу від учителя бажання працювати над власною методичною підготовкою та застосовувати сучасні технології до навчання учнів. Разом з тим створення окремих компонентів комп'ютерно-орієнтованої системи навчання учнів елементів стохастички залишається проблемою сьогодення [8, с.178].

В системному підході підготовка вчителя розглядається як система, в якій усі компоненти взаємозв'язані й взаємозалежні [7, с.80]. О. Суховірський, вивчаючи питання підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій, зазначив: "системно-структурний, передбачає цілісність розгляду об'єкта, виявлення специфіки та взаємодії його складових частин, прогнозування подальшого розвитку, а також принципи науковості, наступності, інтеграції, наочності, зв'язку теорії з практикою" [12, с.10-11].

При підготовці вчителя початкових класів до використання в навчальному едукативному процесі інформаційних технологій доцільно застосовувати й інші підходи:

- культурологічний, який передбачає, що культура в освіті виступає як його змістовна складова, джерело знань про природу, суспільство, способи діяльності, емоційно-польового й цінісного ставлення людини до тих, хто поряд, до праці, спілкування й т. ін. Культура сприяє розвитку особистості, а також її становлення як творчої як творчий індивідуальності [7, с.80];

- синергетичний, який застосовується в дослідженні з точки зору наукових уявлень про світ як взаємодії складних систем, здатних до самоорганізації [10, с.5];

- етнопедагогічний підхід, який визначає, що освіту і виховання необхідно здійснювати з урахуванням національних традицій і менталітету народу, його культури, національно-етнічної обрядовості,

звичаї, звичок [7, с.79];

- творчий підхід, який дозволить студентам апробувати власні знахідки та адаптувати їх до реальних умов школи [12, с.150-151].

В результаті проведеного аналізу літературних джерел нами визначено й схарактеризовано сучасні підходи до професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Особливу увагу слід приділити системному підходу, згідно якого інформатизація технологій включає не лише впровадження засобів інформатизації, а й інформатизацію всіх інших компонентів освітніх технологій. Ми вважаємо, що в підготовці майбутніх учителів доцільно застосовувати мультимедійний підхід, який спрямований на актуалізацію потреби студента в необхідності готовності до застосування мультимедійних засобів навчання у своїй майбутній професійній діяльності на робочому місці вчителя початкових класів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Артикуца Н. В. Освітні інновації у контексті євроінтеграційних процесів / Н.В. Артикуца. // Вища освіта України. Темат. вип. : Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти / АПН України, Ін-т вищої освіти ; [відп. ред. вип. Маноха І. П.]. - [К. : Гнозис], 2007. - Дод. 3, (т. 5). - С. 15-23.

2. Гарбузенко Л. В. Діяльнісний підхід у становленні майбутніх учителів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 6 (193), Ч. II, 2010.- С.23-28.

3. Жалдак М.І., Рамський Ю.С., Рафальська М.В. Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наукових праць /Редрада. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – № 14. – С.5-12.

4. Імбер В.І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів: Дис... канд.. пед. наук: 13.00.04.- Вінниця, 2008.- с. 238

5. Клименюк Ю. М. Підготовка майбутнього вчителя до розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.09 / Клименюк Юлія Михайлівна – Житомир,- 2009.- 258 с.

6. Коробченко А.А. Проблеми особистісно орієнтованого навчання у вищих навчальних закладах // Режим доступу: http://bdpu.org/scientific_published/2005/pedagogics_4_2005/1

7. Костікова І.І. Сучасні методологічні підходи професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - 2008. - № 8.- С.79-83.

8. Лиходєєва Г.В. Дослідницький підхід у навчанні учнів елементів стохастичності з використанням інформаційних технологій // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наукових праць /Редрада. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. - № 6 (13). - С.173-178

9. Петриченко Л. О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі: 13.00.04 / Петриченко Лариса Олексіївна.- Харків, 2007.- 237 с.

10. Поясок Т. Б. Система застосування інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх економістів у вищих навчальних закладах: автореф. Дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Т. Б. Поясок. - Київ, 2010.- 44 с.

11. Снігур О. М. Формування вмінь використовувати засоби інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності вчителя початкової школи: Дис. канд. пед. наук, 13.00.09. – К., 2007. – 335 с

12. Суховірський О. В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційних технологій: Дис. канд. пед. наук, 13.00.04. – К., 2005. – 303 с.

13. Тихонова Т. В. Особистісно-діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя інформатики // Наукові праці Чорноморський державний університет імені Петра Могили Серія: Педагогіка.- Том 7., 2000.- С. 102-105.

14. Шиман О. В. Формування основ інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання інформатики / О. В. Шиман – Київ, 2005. – 257 с

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Чичук Вадим Миколайович – аспірант кафедри загальної педагогіки та психології Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Коло наукових інтересів: використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

КОМПАРАТИВІСТСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ У ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Світлана ШАНДРУК (Кіровоград)

У статті визначаються та обґрунтовуються перспективні напрямки компаративістських досліджень у галузі професійної підготовки вчителя для середньої школи в США.

В статье определяются перспективные направления компаративистических исследований в сфере профессиональной подготовки учителя для средней школы в США.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя, компаративістське дослідження, реформування системи освіти, середня школа США.

Характерною ознакою ХХІ століття стали зміни – неперервні, стійкі та стрімкі. Вони докорінно коригують життя людини, умови праці, вимагають від неї нових якостей, умінь, нової філософії життя: професійної і соціальної мобільності, неперервної освіти й професійного духовного самовдосконалення.

Соціальні та економічні реформування, які відбуваються в суспільстві, розвиток Болонського процесу й приєднання до нього України здійснюють суттєвий вплив на сферу освіти, що виявляється перш за все в нових цільових установках, оновлення змісту й направленості освіти, нових формах взаємодії системи освіти з соціокультурною сферою, у критеріях якості освіти.

Державна національна програма “Освіта. Україна ХХІ ст.” визначила стратегію розвитку освіти в Україні, пріоритетні напрями та шляхи створення життєдайної системи неперервного навчання і виховання для досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості,